

Barabášove filmy sú o láske k prírode, energii a duševnej sile

Človek nikdy nedozrie natoľko, aby pochopil absolútnu, transcendentnú hodnotu prírody. Môže sa jej však dotknúť, spoznávať ju v detailoch a zamilovať si ju skrz svoju pokoru. Odhaľovanie síl prírody sa pre človeka stáva objavnou cestou po svojom vnútornom svete...

Tieto slová z autorskej anotácie k filmu *Tatry – mystérium* by sa pokojne, ako leitmotív, mohli prelínať celou tvorbou, ale aj životom svetovo uznávaného dokumentaristu a kameramana Pavla Barabáša, najúspešnejšieho režiséra v histórii slovenského filmu.

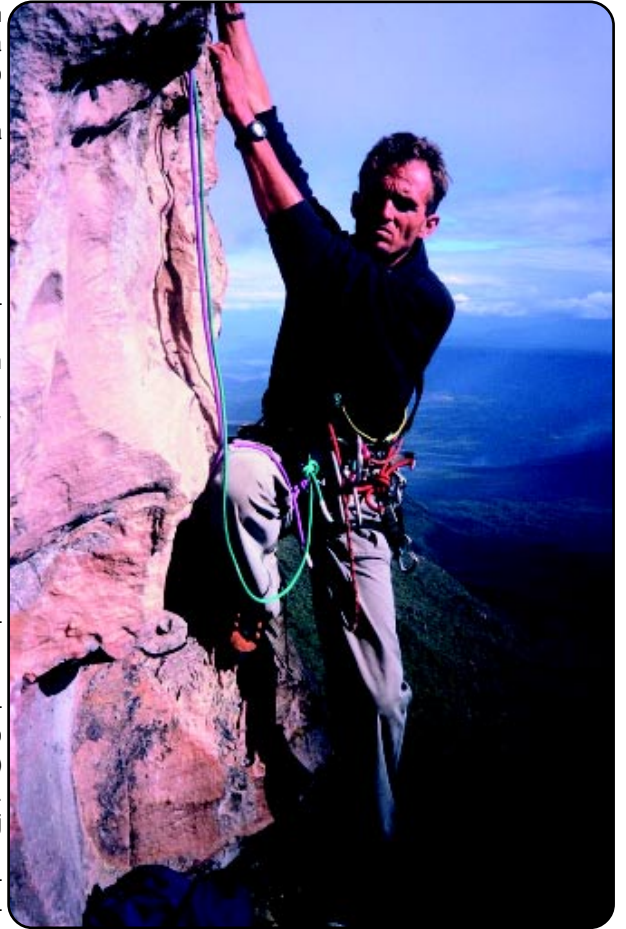
Jeho filmy s tematikou života ľudí v extrémnych podmienkach získali hlavné ceny a desiatky ďalších ocenení na festivaloch doma na Slovensku a v mnohých krajinách sveta – v Kanade, Rusku, Dánsku, Anglicku, Nórsku, Česku... Pavol Barabáš, jeho kamera a jeho priatelia na svojich expedíciách uvideli a zdokumentovali také miesta tejto Zeme, kde noha belocha dovtedy nevkrčila. Himaláje, Tibet, Nová Guinea, Sibír, amazonská džungľa... Zažili nebezpečné dobrodružstvá, neraz sa ocitli na hrane života a smrti. Napriek tomu Pavol Barabáš hovorí, že nerád cestuje, nie je dobrodruh, jeho

životná filozofia, ako povedal v jednom rozhovore, je taká jednoduchá, nosičská – čo si dá na plecía, to musí doniesť do cieľa. Jeho život ovplyvnili Tatry (počas štúdií robil nosiča na Zbojníckej chate) a

aby ich nemusel opustiť, začal o nich nakrúcať filmy. „Nekonečne dlho sa dokážem pozerieť na oblačky v Tatrách. Fascinuje ma ich premenlivosť,” hovorí. Tatrám venoval v úvode už spomenutý film *Tatry – mystérium* (2003), filmovú esej o veľkolepom mystériu hôr a tajomstve človeka, ktoré je skryté v hĺbke prírody. Po víťazstve na festivale Tourfilm v Karlových Varoch (2004), si tento

film vyžiadalo asi 20 filmových festivalov, medzi nimi aj ekologický festival vo Washingtone. Predstavil ho (nesúťažne) aj návštevníkom vlaňajšieho Envirofilmu.

A mohli by sme postupne menovať aj ďalšie úspešné filmy Pavla Barabáša, ktoré robia dobré meno slovenskej kinematografii po celom svete, či už je to *Tajomné Mamberamo*, *Omo – cesta do praveku*, *Mustang*, *118 dní v zajatí ľadu*, *Expedícia Sibír*, alebo jeho najnovší film *Amazonia vertical*, ktorý mal premiéru vlni na Medzinárodnom festivale horských filmov v Poprade kde získal Cenu za najlepší expedičný film a Cenu diváka. Na nedávnom medzinárodnom festivale horských a dobrodružných filmov v Moskve v konkurencii 133 hraných a dokumentár-

Hlavný aktér Becko Ondrejovič v horných partiách steny stolovej hory

nych filmov z 18 krajín sveta získal Hlavnú cenu a začiatkom apríla ho uviedli do slovenských kín, premiéru mal v bratislavskom kine Tatra.

Film zachytáva dobrodružnú expedíciu štyroch Slovákov na najväčšej stolovej hore Amazónie, Auyan Tepui. Dej dokumentu je portrétom jedného z členov expedície, svojrázneho horolezca a cestovateľa Petra Ondrejoviča alias Becka (poznáme ho z Barabášovho filmu *Omo – cesta do praveku*), ktorému sa ako prvému pred pár rokmi podarilo zložiť kompletný prechod hory. Ako povedal, chcel sa vrátiť na miesta, ktoré sú blízke jeho srdcu, na horu, ktorá vyzerá ako v prehistórii, a chcel tam priviesť skvelého kameramana Pavla Barabáša, aby nepoznané krásy tejto planéty dokázal sprostredkovať aj iným ľuďom. Barabášovu *Amazoniu vertical* uvidia aj návštevníci tohtoročného Envirofilmu. Súťaží v konkurencii 125 filmov z 27 krajín sveta.

„Okolie Auyan Tepui je zelený svet. Svet bez ľudí. Po niekoľkých týždňoch prežitých v pralese človek pociťuje, že rastliny a živočíchy sú oveľa osvietenejšie ako my, ľudia. Neničia sami seba drogami alebo konvenčnými zbraňami. Neznečisťujú ovzdušie a nepremieňajú zem na skládku odpadov. Divák určite vo filme objaví tú úctu k pravekej divokej prírode, tú energiu, ktorou nás hora nabíjala,” uviedol na margo svojho filmu Pavol Barabáš. Máme sa na čo tešiť! Navyše, sympatický filmár chystá už ďalšie zaujímavé dokumenty. *Pururambo* je názov filmu z expedície na Novej Guinei. Na tomto najväčšom tropickom ostrove sveta, za tichou

hranicou pralesa sa začínajú územia, o ktorých sa hovorí potichu a s rešpektom. Žijú tam ľudia, ktorí ešte nestretli bieleho človeka, neprišli do styku s civilizáciou. Žijú vysoko na stromoch, v primitívnych podmienkach. Ako v dobe kamennej. Podľa misionárov sa tam nachádza územie kanibalov...

V tomto roku sa Pavol Barabáš zúčastnil úspešnej speleologickej výpravy slovenských, českých a venezuelských vedcov Chimantá 2005. Počas výpravy vedci objavili najväčšiu pieskovcovú jaskyňu sveta, pomenovanú ako Cueva Charles Brewer a vyvrátili tak predpoklad geológov, že v uvedených horninách neexistuje kras. Túto jaskyňu nie je možné v kvarcitoch porovnať absolútne s ničím! „Pôsobili sme asi 80 kilometrov vzdušnou čiarou od miesta, kde som pred rokom nakrútil film zo stolovej hory Auyan Tepui Amazonia vertical. Stolová hora Chimantá je však úplne iná. Jej povrch je omnoho náročnejší a neuveriteľne rozbrázdnený hlbokými puklinami s divokou vegetáciou, kde každý krok bol úplne odlišný,“ povedal Pavol Barabáš. V jeho hlave sa už rodí nový film s pracovným názvom Jaskyňa, ktorý po dokončení predstaví širokej verejnosti unikátne objavy z oblasti speleológie. „Prešli sme ako vôbec prví ľudia naprieč plátó tejto stolovej

Režisér filmu Pavol Barabáš zľahuje na medziposchodí stolovej hory

hory a som rád, že sa nám v tomto labyrinte roklín a priepastí podarilo objaviť nové jaskyne a zažili sme pritom skutočne mnoho dobrodružných chvíľ.“

Možno to vyznie ako kliše, keď povieme, že Barabášove dokumenty vyžarujú okrem lásky a úcty k prírode obrovskú duševnú silu a morálne vedomie. Ale je to tak. Sú o tom, ako by človek mal správať k prírode. O tom je aj Amazonia vertical.

(gudz)

Foto: archív K2 studio (z filmu Amazonia vertical a Tatry - mystérium)

Súťažný film Envirofilmu 2005

Hore prúdom (Argentína), réžia a výroba: Ulises de la Orden

Film s pôvodným názvom Río arriba (Hore prúdom) spája dva príbehy – príbeh európskych prisťahovalcov, ktorí sa vylodili v Argentíne začiatkom 20. storočia a príbeh ničenia kultúry pôvodného obyvateľstva Kolla-Aymará v oblasti Iruya. Sú tu dva pohľady na súčasnosť – z hľadiska potomkov týchto imigrantov a z hľadiska potomkov Kolla-Aymará v Iruyi. Rozpor medzi týmito dvoma kultúrami odráža dilemu ľudí, čo sa týka tolerancie, sebeckta a slobody.

Po prvý raz na festivale Argentína – krajina striebra a prisťahovalcov

Čo vieme o Argentíne? Že rozlohou (2 780 000 km²) je druhou najväčšou krajinou v Južnej Amerike, ôsmou na svete... asi tak štvrtina Európy. Evokuje v nás veľkolepé prírodné scenérie Ánd a Aconcaqui (6 959 m n. m.), Laplatskej nížiny, Colorada či Buenos Aires (v preklade „dobré vetry“), Patagónia, Mendoza... Argentína je najväčší exportér poľnohospodárskych produktov na svete, je bohatá na ropu, zemný plyn, farebné kovy, železnú rudu a, samozrejme, striebro (argentum), podľa ktorého ju pomenovali Španieli. Ďalej je to futbal (národná vášeň) a tenis, víno (malbeka z Mendozy sú skutočne úchvatné), drevo zo stromov quebracho (získava sa z neho tanín, trieslovina pre garbiarstvo), asado (pečené mäso), queso dulce (hrubý plátok syra s plátkom dudy), no a národný nápoj, ktorým je mäťový čaj... V Argentíne sa ľudia oslovujú señor a señora, zdravia sa bozkom na líce, vo verejných dopravných prostriedkoch, kinách a divadlách nefajčia. Väčšina Argentínčanov (z takmer 36 miliónov obyvateľov 85 % sú belosi, ďalej sú to mestici - miešanci belochov a Indiánov a Indiáni) pochádza z Európy. V roku 1516 to boli Španieli, ktorí sem prišli hľadať poklady. Ich nadvláda trvala celých tristo rokov, od roku 1816 je Argentína nezávislá. Argentína... krajina striebra a prisťahovalcov. Ich príbeh, príbeh európskych

Argentínu po prvýkrát bude na Envirofilme reprezentovať filmár Ulises de la Orden

prisťahovalcov opisuje vo svojom filme Hore prúdom (Río arriba) argentínsky filmár Ulises de la Orden (rodák z Buenos Aires, 1970). Po prvý raz v existencii Envirofilmu tento rok máme príležitosť zoznámiť sa na festivale s tvorbou predstaviteľu argentínskej kinematografie. Príležitosť vzácna o to viac, že scenárista, režisér, kameraman, fotograf a filmový producent Ulises de la Orden príde na festival osobne. Orden je vo svete filmu známa a uznávaná osobnosť. Okrem tvorby dokumentárnych filmov sa ako asistent výroby podieľal na tvorbe svetovo známych a oceňovaných filmov Evita (1996, réžia Alan Parker) a Sedem rokov v Tibete (1997, réžia Jean Jacques Annaud).

(gudz)